Nijmegen

Energietransitie: wonen zonder aardgas?

Peiling stadspanel

Maart 2024

Team Onderzoek en Statistiek, [redacted] | gemeente Nijmegen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	**2**
Samenvatting	**3**
Inleiding	**6**
1. Houding rond aardgasvrij wonen	**7**
2. Verwarming	**11**
3. Koken	**14**
4. Zelf energie opwekken	**16**
5. Isoleren	**18**
6. Stimuleren door gemeente	**20**
7. Financiële ondersteuning door gemeente	**22**
8. Normering door gemeente	**24**

Samenvatting

Om bij te dragen aan strategievorming en aan een stadsgesprek over de energietransitie is het perspectief van burgers belangrijk. Welke belangen en houdingen zijn zichtbaar bij Nijmegenaren rond zaken als aardgasvrij wonen, (na)isolatie, energie opwekken, opslag van energie en kostenonzekerheid/betaalbaarheid? Wat is helpend voor eigenaar-bewoners en huurders? Welk draagvlak is er voor gemeentelijke maatregelen, ook in relatie tot eventuele drang en dwang? Een peiling onder ons stadspanel geeft inzichten.

Draagvlak verschillend

Voor de energietransitie en aardgasvrij wonen is er bij grote groepen algemeen draagvlak zichtbaar. Dissatifiers zijn vooral burgerbetrokkenheid/participatie en kosten en betaalbaarheid van de benodigde investeringen. Er komen op dit vlak verschillen naar deelgebieden en woonsituatie naar voren. Zo zien we in Dukenburg en Lindenholt dat een meerderheid steun geeft, maar ook dat grote groepen het er niet mee eens zijn. In Nijmegen-Noord en bij particuliere huurders is de algehele steun voor aardgasvrij wonen juist bovenmatig sterk. De genoemde stadsdelen Dukenburg en Lindenholt en als tegenpool Nijmegen-Noord zijn ook opvallend als het gaat om kostenonzekerheid en zorgen over de betaalbaarheid. In het grotendeels aardgasvrije Nijmegen-Noord geeft bijna 80% aan dat het stoppen met aardgas voor verwarmen en koken niet zorgt voor minder wooncomfort.

Terughoudend over gasloos verwarmen

Hoe staat het stadspanel ten opzichte van verwarmingssystemen die geen aardgas verbruiken? Desgevraagd toont ruim de helft van de panelleden intrinsieke motivatie om met een verwarming zonder gasverbruik klimaatveranderingen tegen te gaan. Momenteel heeft echter een minderheid van de groep die nu verwarmt op aardgas of hout belangstelling voor gasloze verwarmingssystemen. Dat geldt voor zowel een hybride systeem in de woning, een eigen verwarmingssysteem op elektriciteit als aansluiting op een warmtenet samen met de buurt. Een deel van de ondervraagden is bang dat een gasloze verwarming de woning niet warm krijgt en/of dat een gasloze verwarming duurder uitpakt.

Opmars van elektrisch koken

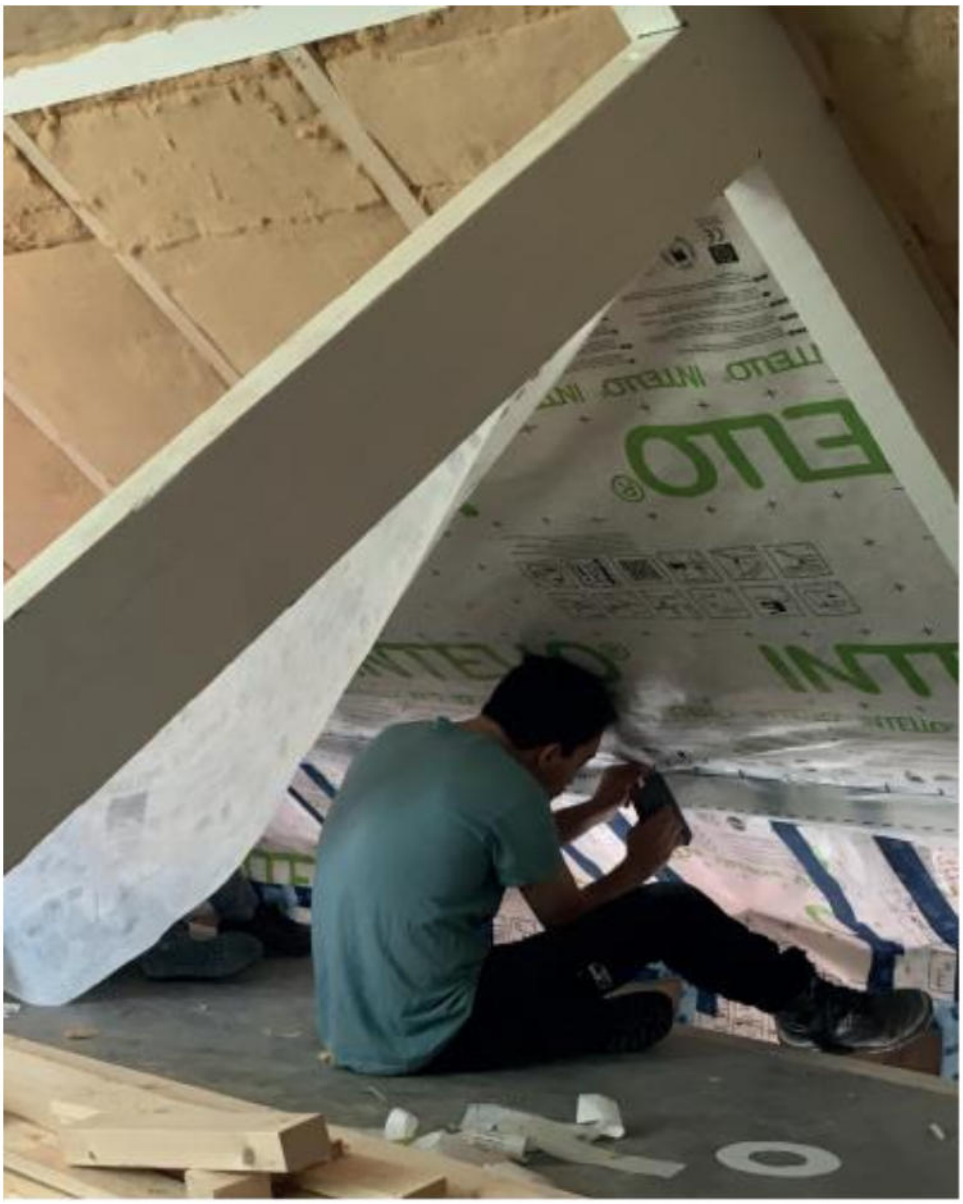
De opmars van het elektrisch koken is ook in Nijmegen zichtbaar, bijna de helft van het stadspanel heeft al een inductiekookplaat in gebruik. Van de groep die momenteel op gas kookt toont 74% belangstelling voor een overstap naar een inductiekookplaat. Huurders van corporatiewoningen zijn bovenmatig geïnteresseerd. Uit toelichtingen van panelleden komt naar voren dat er zorgen zijn over de aanleg en financiering van de techniek. En dat veel mensen de overstap timen en bijvoorbeeld laten samenvallen met een keukenrenovatie.

Interesse en beperkingen opwekken van energie

Hoe kijken panelleden naar het zelf opwekken van ‘schone energie’? Naast een opmars van elektrisch koken is ook de toename van zonnepanelen in Nijmegen zichtbaar: meer dan de helft van het stadspanel heeft zonnepanelen in gebruik. Van de groep die momenteel geen zonnepanelen in gebruik heeft zou een deel de woning graag uitrusten met zonnepanelen. Er zijn ook beperkingen naar voren gekomen: ongeveer de helft van de groep zonder panelen en zonneboiler heeft naar eigen zeggen niet de mogelijkheid deze voorzieningen aan te (laten) leggen. Een kleiner deel heeft niet de mogelijkheid om een accu om opgewekte stroom op te slaan in de woning te plaatsen.

Isoleren niet altijd eenvoudig

Bij veel woningen is het mogelijk de isolatie te verbeteren of uit te breiden. Zijn er redenen om verdere isolatie van de woning op dit moment niet op te pakken? Een deel van het panel is van mening dat de woning al (zeer) goed geïsoleerd is, maar vooral de woningen van particuliere huurders lijken veel minder energie-efficiënt. Bijna een vijfde deel vindt (verder) isoleren te duur, binnen de groep in een niet goed geïsoleerde woning is dat ongeveer een derde deel. In de huursector blijkt het een factor dat de verhuurder (corporatie of private verhuurder) niet meewerkt. Er zijn ook beperkingen in de persoonlijke sfeer naar voren gekomen, bijvoorbeeld dat de bewoner het niet nodig de woning verder te (laten) isoleren, dat men zich er niet toe in staat voelt of het geheel niet kan overzien.

Aanbrengen kapisolatie

Bron: Energie Besparen Woningen, Gemeente Nijmegen, 2022

Betrokkenheid van gemeente als (financiële) stimulans of zekerheid

Hoe kan de gemeente inwoners het beste helpen met stimulering, financiële ondersteuning of normering bij veranderingen rond energie en warmte? De meest genoemde vormen van stimulering of ondersteuning zijn het per gebied onderzoeken van aardgasvrije oplossingen, het geven van uitleg over het isoleren van woningen ondersteunen en helpen van actieve groepen bewoners. Een deel van de mensen wil graag snel duidelijkheid (van de gemeente) over de toekomst van aardgasvrij verwarmen en koken.

Als het gaat om een financiële rol van de gemeente richting bewoners is er de meeste steun voor gemeentelijke subsidie voor nieuwe apparatuur voor verwarming, warm water en koken het aanvullen van de landelijke subsidieregeling voor woningisolatie.

Draagvlak voor bepaalde vormen van normering is er vooral als het gaat om het letten op acceptabele kosten voor burgers bij het vervangen van aardgas, het stimuleren van burgers om vooral stroom te gebruiken als er veel aanbod is en het tegengegaan van houtstook als alternatief voor gas.

Een kleine groep is van mening dat verhuurders gedwongen moeten kunnen worden om maatregelen voor gasloos wonen te nemen. Het draagvlak hiervoor onder sociale- en particuliere huurders is boven gemiddeld. Het aandeel dat vindt dat huiseigenaren gedwongen moeten kunnen worden tot maatregelen is gering, zeker onder bewoners van een koopwoning.

Laagdrempelig informeren van bewoners in de wijk
Bron: flyer Naar een aardgasvrij Zwanenveld en Lankforst-Noord, Gemeente Nijmegen, 2022

Inleiding

In het gemeentelijk onderzoeksprogramma 2024 is ruimte opgenomen voor onderzoek naar het perspectief van huurders en eigenaar-bewoners op de energietransitie. Informatie hierover draagt bij aan een nieuwe gemeentelijke warmtevisie, de lokale energiestrategie en een stadsgesprek.

Aan het thema energietransitie is verbonden dat Nijmegen in 2045 energieneutraal wenst te zijn: duurzame opwek matcht dan het verbruik, we gaan over naar een aardgasvrije stad, we verminderen de warmtevraag en voeren alternatieven door in o.a. woningen (bron: Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019). Naar huishoudens vertaald staan het (verder) isoleren van de woning, aardgasvrij wonen (warmte, warm tapwater, koken) en zelf opwekken van hernieuwbare energie centraal.

Om bij te dragen aan visie- en strategievorming, en een stadsgesprek over de ruimtelijke kant van de energietransitie (in het kader van de omgevingsvisie) is informatie gewenst over het perspectief van burgers. Opdrachtgever is de strategisch adviseur energie- en warmtransitie.

Doel onderzoek/probleemstelling

Doel is zoals gezegd het bijdragen aan een nieuwe warmtevisie en lokale energiestrategie. Ook is het burgerperspectief van belang voor een stadsgesprek over de ruimtelijke kant van de energietransitie in het kader van de omgevingsvisie.

Onderzoeksvragen:

1. Welk belang hechten Nijmegenaren aan de energietransitie?
2. Welke houding tonen (verschillende groepen) inwoners ten aanzien van (na)isolatie, aardgasvrij wonen, energie opwekken, opslag van energie en kostenonzekerheid/betaalbaarheid?
3. Wat hebben eigenaar-bewoners en huurders nodig, wat is helpend, hoe kan de gemeente ontzorgen?
4. Welk draagvlak tonen inwoners voor gemeentelijke maatregelen, ook in relatie tot eventuele drang en dwang?

Onderzoeksopzet en respons

Om de hierboven genoemde onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden verrichten we veldwerk in de vorm van een peiling onder ons stadspanel. We benaderen 4.888 panelleden, vanuit een respons van 51,9% ontvingen we 2.537 vragenlijsten[1]. Voldoende om bruikbare uitspraken voor de stad en deelgroepen te doen en om deelgebieden (stadsdelen) te onderscheiden.

[1] Binnen deze respons vulden 132 panelleden de vragenlijst niet volledig in.

1. Houding rond aardgasvrij wonen

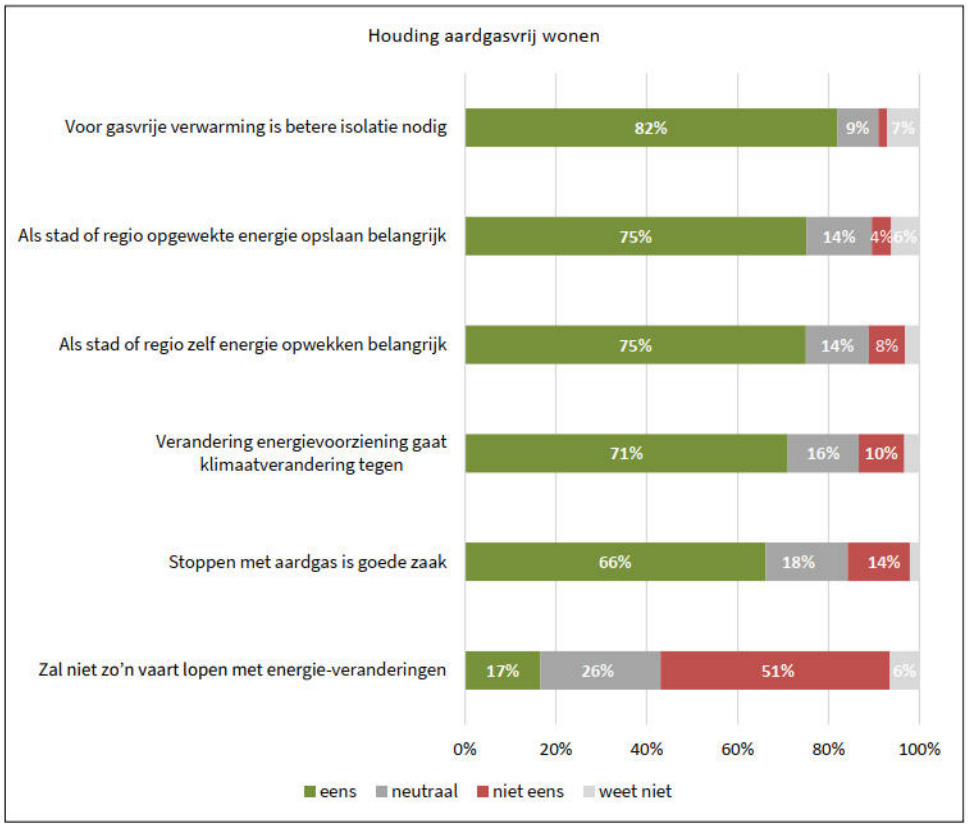
Welk draagvlak en welke dissatisfiers zijn zichtbaar bij Nijmegenaren als het gaat om de energietransitie?

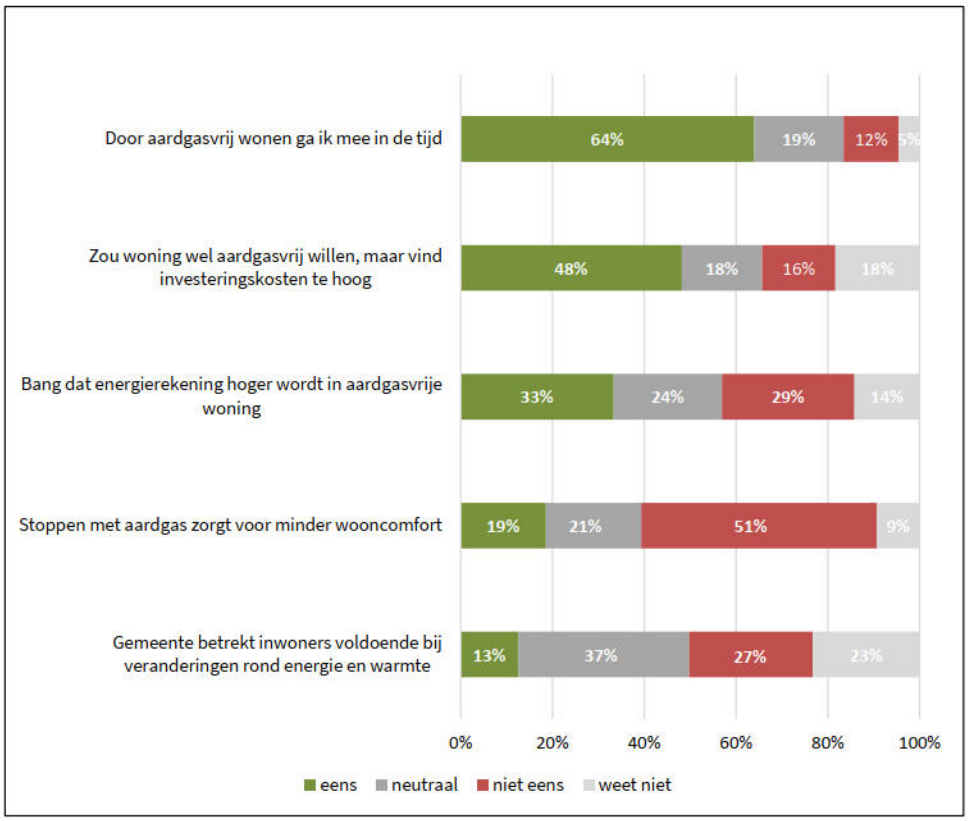

Een warmtenet in aanleg
Bron: Naar een aardgasvrij Zwanenveld en Lankforst-Noord, flyer Gemeente Nijmegen 2022

Als het gaat om de grondhouding rond de energietransitie en aardgasvrij wonen is er bij grote groepen *algemeen draagvlak* zichtbaar:

- Ruim 71% ziet de relatie met het tegengaan van klimaatverandering, ruim 66% vindt het stoppen met aardgas voor verwarmen en koken een goede zaak.
- Ruim 75% vindt het belangrijk lokaal milieuvriendelijke energie op te wekken en/of op te slaan.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

Dissatifiers zijn vooral burgerbetrokkenheid/participatie en kosten en betaalbaarheid van de benodigde investeringen:

- Slechts 13% is van mening dat de gemeente inwoners voldoende betrekt bij veranderingen rond energie en warmte.
- Ruim 48% zou de woning wel aardgasvrij willen, maar vindt de investeringskosten te hoog.
- Lopende kosten (de energierekening) of comfort vormen voor wat kleinere groepen een aandachtspunt. Ruim 33% is bang dat de energierekening hoger wordt in een aardgasvrije woning, bijna 19% is bevreesd voor minder wooncomfort.

Verschillen naar deelgebieden en woonsituatie

Panelleden uit Dukenburg en Lindenholt staan er gemiddeld genomen wat anders in. Dat geldt ook voor Nijmegen-Noord en huurders van particuliere huurwoningen:

- Als het gaat om uitspraken die het algemene draagvlak tonen voor de energietransitie zien we dat ook in Dukenburg en Lindenholt dat een meerderheid (50% á 60%) steun geeft, maar tevens dat een bovengemiddelde groep in deze twee stadsdelen het er niet mee eens is. In Nijmegen-Noord en bij particuliere huurders is de algehele steun juist bovenmatig sterk.[2]
- De genoemde stadsdelen Dukenburg en Lindenholt en als tegenpool Nijmegen-Noord zijn ook opvallend als het gaat om kostenonzekerheid en zorgen over de betaalbaarheid. Ongeveer van de helft van de panelleden in de eerstgenoemde stadsdelen (45% in Lindenholt en 52% in Dukenburg, versus 33% in heel Nijmegen) is bang dat de energierekening hoger wordt in een aardgasvrije woning.
- In Dukenburg en Lindenholt geeft ca. 60% aan de woning wel aardgasvrij te willen, maar de investeringskosten te hoog te vinden (48% in geheel Nijmegen). In Nijmegen-Noord, waar een groot deel van de woningen al aardgasvrij is, blijkt de angst voor stijgende energiekosten juist verhoudingsgewijs minder voor te komen (24%).
- Vermeldenswaardig is ook dat in het grotendeels aardgasvrije Nijmegen-Noord bijna 80% aangeeft dat het stoppen met aardgas voor verwarmen en koken niet zorgt voor minder wooncomfort.
- Voor het overige zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen en woonsituatie in de grondhouding rond de energietransitie en aardgasvrij wonen.

Panelleden plaatsten waardevolle *aanvullende opmerkingen over de energietransitie*. De volgende citaten zijn typerend en geven een zo divers mogelijk beeld:

- *"Wij willen graag meedoen met duurzame vernieuwingen zoals zonnepanelen en gasloos verwarmen maar hebben hier als huurders geen invloed op. Verplichtende afspraken tussen gemeente en corporaties zou helpend kunnen zijn." "Huiseigenaren halen geen voordeel aan het verduurzamen van woningen."*

---

[2] Het stoppen met aardgas voor verwarmen en koken is een goede zaak: Nijmegen-Noord en daarnaast particuliere huurders 80% eens (panel als geheel 66%), Dukenburg 27% oneens, Lindenholt 22% oneens (panel 14% oneens).

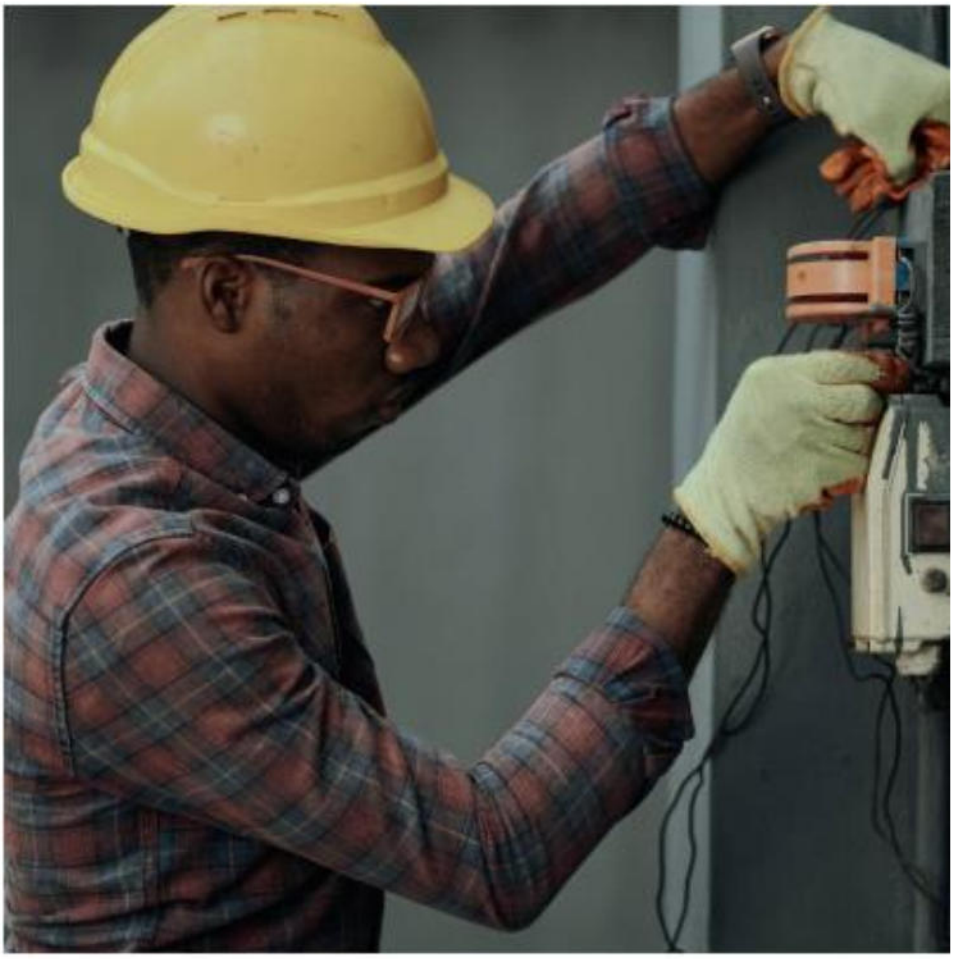
Verandering van onze energievoorziening gaat klimaatverandering tegen: Dukenburg 19% oneens, Lindenholt 16% oneens (panel 10% oneens). De bijna 80% van de particuliere huurders die dit verband juist wel ziet (versus 66% panel geheel) is daarentegen juist hoog.

Ik geloof niet dat het zo'n vaart gaat lopen met de energie-veranderingen: Dukenburg 26% eens (panel 17% eens), Nijmegen-Noord 61% oneens (panel 51%).

- *"Heel goed deze enquête! Er moeten duidelijke voorbeelden en bewijzen komen van tevreden bewoners die naar gasloos zijn overgegaan !"*
- *"Doe het niet! Jullie moeten je niet zoveel met ons bemoeien en ons dwingen allerlei dingen te doen of heel veel geld uit te geven aan zoiets, gas is de komende 100 jaar nog prima!"*
- *"Ik hoor slechte verhalen over huurwoningen die een warmtepomp e.d. hebben gekregen. Ik wil niet verplicht of gedwongen worden om hoge kosten te maken voor isolatie of "van het gas af" maatregelen."*
- *"We hebben al jaren naar tevredenheid een warmtepomp."*
- *"De communicatie rondom dit onderwerp is slecht. Ze moeten ook ophouden om met hun groene praatjes elke keer weer de rekening bij de burger neer te leggen"*
- *"Natuurlijk zijn er veel hobbels te nemen, maar benadruk bij deze hele transitie op de voordelen. Voordelen voor het milieu, maar vooral ook op de individuele voordelen voor bewoners!"*
- *"HELP HELP HELP. Ik weet het zelf niet. Ik ben 66 jaar. Hoe moeten de mensen van 70/80/90 het regelen. Ik word gek."*
- *"Europa heeft gas een groene stempel gegeven en neem in Europa alle allemaal dezelfde maatregelen. Van olie, en hout af zijn wel eerlijke maatregelen."*
- *"Ik vind het meer een zaak voor landelijke maatregelen."*
- *"Ik zie in mijn omgeving veel mensen overgaan op houtstook wat zorgt voor een enorme vervuiling op wijkniveau. Houtstook zou mijns inziens verboden moeten worden om de luchtkwaliteit te verbeteren."*
- *"Ik heb grote vraagtekens bij het monopolie op de warmtenetten. Daardoor blijft bij mij altijd het idee dat we te veel betalen en draagt niet bij aan de steun voor warmtenetten."*
- *"Waterstofgas gaan gebruiken i.p.v. aardgas."*
- *"Omdat de aanpak per wijk vanuit de gemeente traag verloopt nemen burgers het eigen initiatief om een warmtepomp te plaatsen. Terwijl een warmtenet voor bepaalde (bijv dichtbebouwde) wijken een betere oplossing zou zijn, (...)."*
- *"Al 30 jaar woon ik in Nijmegen (zelfde huis) en woon hier nog steeds met veel plezier! Chapeau Nijmegen."*

2. Verwarming

Hoe staat het stadspanel ten opzichte van verwarmingssystemen die geen aardgas verbruiken?

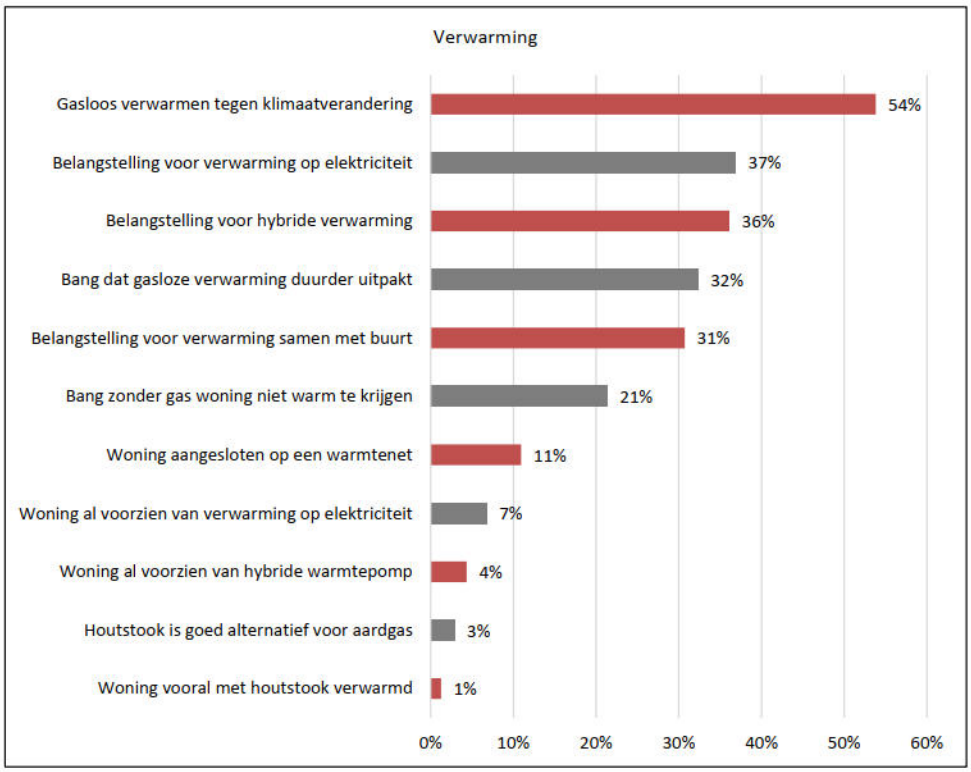
Aanpassingen van elektra in de woning
Bron: Energie Besparen Woningen, Gemeente Nijmegen, 2022

Over *verwarmen zonder aardgas* is naar voren gekomen:

- Desgevraagd toont ruim de helft van de panelleden (54%) intrinsieke *motivatie* om met een verwarming zonder gasverbruik klimaatveranderingen tegen te gaan. In Nijmegen-Oost, in Oud-West en bij particuliere huurders gaat het om een wat grotere groep: 61% tot 63%.
- Bekend is dat een deel van de Nijmeegse woningen inmiddels is aangesloten op een warmtenet, voorzien is van een eigen systeem op elektriciteit of een aanvulling op de gasketel kent: een hybride warmtepomp. Dit is uiteraard ook zichtbaar in de beantwoording door het panel. Zo is momenteel bijvoorbeeld 11% van de panelleden aangesloten op een warmtenet (in Nijmegen-Noord 73% van de panelleden). Dat sluit behoorlijk goed aan bij de registratiecijfers van Vattenfall.
- Een minderheid van de groep die nu verwarmt op aardgas of hout heeft *belangstelling* voor gasloze verwarmingssystemen. Ruim 42% toont interesse voor een hybride systeem in de woning (36% van alle panelleden heeft belangstelling), bijna 46% van de

gasgebruikers voor een eigen systeem op elektriciteit (37% van het panel). Bijna 38% heeft belangstelling voor een warmtenet samen met de buurt (dat is 31% van het panel).

- In stadsdeel Lindenholt is met 45% de interesse voor een hybride aanvulling op de gasketel naar verhouding groter. In Nijmegen-Oost heeft 42% aandacht voor een gasloze verwarming samen met de straat of buurt (warmtenet) en in Oud-West opteert 48% voor een eigen systeem op elektriciteit. Onder sociale huurders ligt de belangstelling voor warmtenetten of hybride gasketels wat lager dan gemiddeld (ca. 24% heeft interesse).
- Een vijfde deel (21%) van het panel is bang dat een gasloze verwarming de woning *niet warm* krijgt, een derde deel (32%) dat een gasloze verwarming *duurder* uitpakt. In Dukenburg speelt dit in sterkere mate: 34% heeft angst voor het niet warm krijgen en 52% vreest het duurder worden. In Nijmegen-Noord en onder particuliere huurders zijn deze bekommernissen juist gering(er).
- *Houtstook* wordt door 3% gezien als een goed alternatief voor aardgas, bij 1% van de panelleden wordt de woning vooral met houtstook verwarmd.
- Voor het overige zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen of woonsituatie.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

Panelleden geven allerlei toelichtingen en delen ervaringen met al dan niet gasloos verwarmen. De volgende citaten geven een samenvattend beeld:

- *"Ik verwarm op de airco."*
- *"Ik ben geïnteresseerd in waterstof als energiedrager i.p.v. aardgas."*

- *"Ik wacht op warmtepomp waarbij 70 graden kan worden bereikt en dus de oudere woningen ook kunnen worden verwarmd", "mijn huis is niet voldoende geïsoleerd voor een warmtepomp."*

- *"Ik wil geen aansluiting op een warmtenet als ik dan gebonden ben aan een energiemaatschappij. Vrije marktwerking zou ook van toepassing moeten zijn op een warmtenet."*

- *"Ik ben bang voor de geluidsoverlast van een hybride warmtepomp."*

- *"Het nadeel van gasloos verwarmen is dat veel mensen weer terug gaan naar houtstook, wat minstens 100 keer (!) slechter is voor het milieu dan gas. Ook een warmtenet wordt door biomassaverbranding opgewekt, dus wederom slechter voor het milieu dan gas.(...)"*

- *"Ik weet niet of een gasloze verwarming duurder uitpakt, maar het is wel zo dat je behoorlijk moet investeren om een gasloze verwarming je huis te laten verwarmen."*

- *"Ik woon in een huurwoning, dus kan het niet zelf regelen. Als de woningvereniging de woning aardgasvrij maakt sta ik er positief in."*

- *"Ik ben huurder bij SSHn, dus ik heb niet heel veel inzicht en hoe het qua energie is geregeld."*

- *"Ik ben bang dat mijn hele appartement en dat van mijn vve-genoten op de schop moet als ik een (hybride) warmtepomp wil."*

- *"Ik heb nog niet heel veel inzicht op de benodigde ruimte (tuin/zolder?) en evt. geluidshinder van gasloze verwarming (warmtepomp, accu en/of zonneboiler bijv.)."*

3. Koken

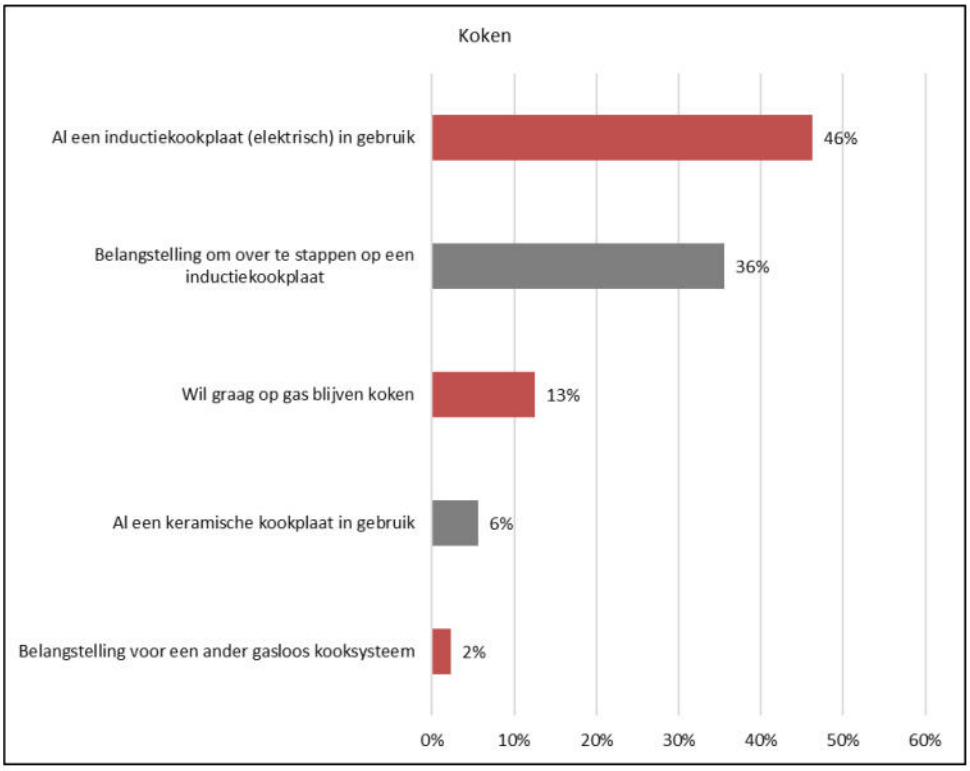
De verwachting is dat steeds meer huishoudens overstappen op elektrisch koken. Hoe staat het panel ten opzichte van koken zonder gas?

Koken op inductiekookplaat
Bron: Op weg naar een aardgasvrij Nijmegen, Gemeente Nijmegen, 2019

De opmars van het *elektrisch koken* is ook in Nijmegen zichtbaar:

- Bijna de helft (49%) van het stadspanel heeft al een inductiekookplaat (elektrisch) in gebruik, 6% een keramische kookplaat. Nijmegen-Noord neemt een aparte positie in: hier is elektrisch koken in grotere mate aanwezig: 79% inductie en 14% keramisch.
- Van de groep die momenteel op gas kookt toont 74% belangstelling voor een overstap naar een inductiekookplaat. Dat is ruim een derde (36%) van het panel als geheel. Er is ook een groep huishoudens die graag op gas wil blijven koken: bijna 13%.
- Huurders van corporatiewoningen zijn bovenmatig geïnteresseerd in inductie-koken, ongeveer een derde (31%) maakt hier al gebruik van.
- Verder zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen of woonsituatie.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

Panelleden geven allerlei toelichtingen en delen ervaringen, samenvattend (citaten):

- *"Ik vind het wel fijn om op gas te koken, maar als ik kies voor aardgasvrij wonen is de consequentie dat ik elektrisch ga koken. Geen probleem."*
- *"Als gasfornuis versleten is , gaan wij over op elektrisch koken."*
- *"Ik heb wel belangstelling maar het gasverbruik van koken is minimaal t.o.v. verwarmen (CV en douche)."*
- *"Iedereen weet dat het elektriciteitsnet vol is. Inductiekookplaten helpen daar niet bij."*
- *"Het zou fijn zijn als de stroomvoorziening klaar zou worden gemaakt voor extra groepen in de meterkast door Portaal."*
- *"Koken op inductie vergt een extra elektriciteitsaansluiting (of zoiets). Juist de aanleg daarvan jaagt je op kosten, niet de kookplaat zelf."*
- *"Al die veranderingen komen nogal op mij af. Ik heb de energie er niet meer voor mij daarin te gaan verdiepen."*

4. Zelf energie opwekken

Hoe kijken panelleden naar het zelf opwekken van 'schone energie'?

Zonnepanelen op woning
Bron: Energie besparen in de woning, Gemeente Nijmegen, 2020

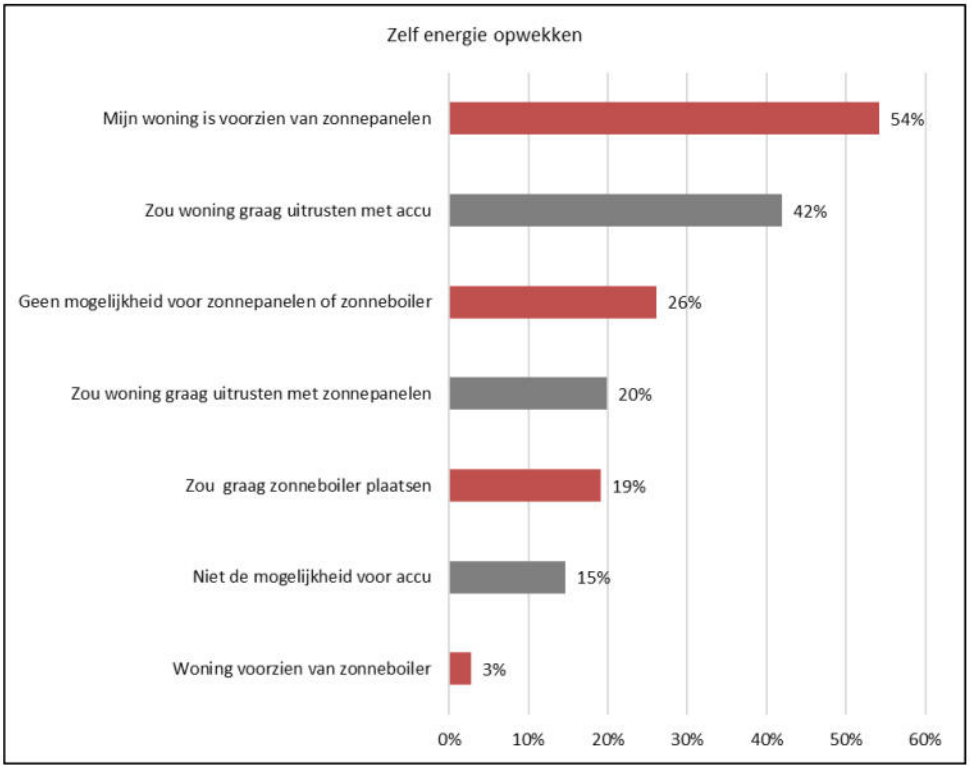
Naast een opmars van elektrisch koken is ook de toename van zonnepanelen in Nijmegen zichtbaar:

- Meer dan de helft (54%) van het stadspanel heeft zonnepanelen in gebruik, 3% een zonneboiler voor warm water. Bij 0,5% is de woning voorzien van een accu om opgewekte stroom op te slaan.
- Van de groep die momenteel geen zonnepanelen in gebruik heeft zou 43% de woning er graag mee uitrusten. Dat is bijna een vijfde deel (20%) van het gehele panel.
- Zo'n 42% zou de woning graag uitrusten met een accu om opgewekte stroom op te slaan, 19% is belangstellend voor een zonneboiler. In stadsdeel Nijmegen-Centrum is de belangstelling voor zonne-energie relatief groot. Huurders tonen naar verhouding minder interesse in een huisaccu.

Er zijn ook *beperkingen* naar voren gekomen:

- Ongeveer de helft (46% van de groep zonder panelen en zonneboiler) heeft naar eigen zeggen niet de mogelijkheid om zonnepanelen of een zonneboiler aan te leggen. Dat is 26% van het gehele panel. Zo'n 15% ziet geen mogelijkheid een accu in de woning te plaatsen. In stadsdeel Nijmegen-Centrum en bij sociale- en particuliere huurders komen beide beperkingen vaker voor. In Lindenholt en Nijmegen-Noord zien bewoners op voorhand juist weinig problemen op dit vlak.
- Gegeven verklaringen zijn vooral: de woning is niet geschikt, de investering is voor mij te hoog, de verhuurder werkt niet mee, de verhuurder rekent na aanleg extra huur en dat wil ik niet, ik zie er te veel tegen op en/of er zijn verhuisplannen.

Voor het overige zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen of woonsituatie.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

5. Isoleren

Bij veel woningen is het mogelijk de isolatie te verbeteren of uit te breiden. Denk aan vloer-, muur-, en dakisolatie. En aan beter glas. Zijn er redenen om verdere isolatie van de woning op dit moment niet op te pakken? Welke mogelijke drempels voelt het panel?

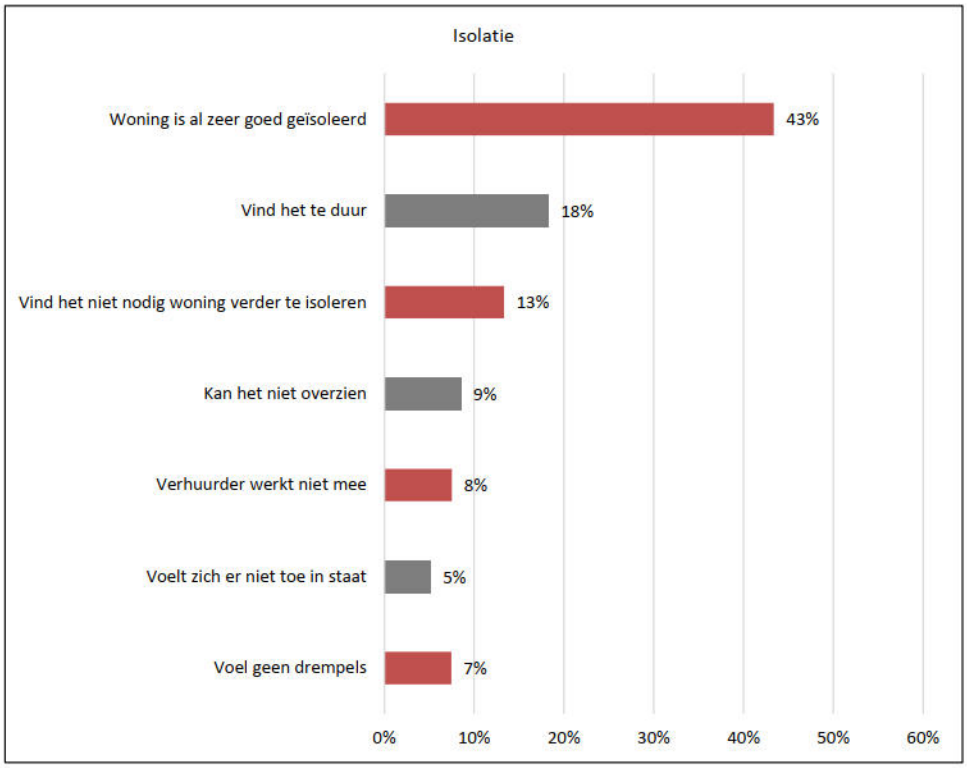

Aanbrengen dakisolatie

Bron: Energie Besparen Woningen, Gemeente Nijmegen, 2022

Over het verbeteren of uitbreiden van de *woningisolatie*:

- Een deel van het panel is van mening dat de woning al (zeer) goed geïsoleerd is (43%, in Nijmegen-Noord 76%) of geeft aan geen drempels tot (na)isolatie te voelen (7%). De woningen van particuliere huurders lijken minder energie-efficiënt: hier geeft slechts 26% (zeer) goede isolatie aan.
- Bijna een vijfde deel van het panel (18%) vindt (verder) isoleren te duur, binnen de groep in een niet goed geïsoleerde woning is dat 32%.
- Voor wat betreft de huursector: hier geeft 28% van de sociale huurders en 36% van de particuliere huurders aan dat de verhuurder niet meewerkt. Ook in Nijmegen-Centrum blijft de medewerking van verhuurders achter.
- Er zijn ook beperkingen in de persoonlijke sfeer naar voren gekomen:
    - Ruim 13% vind het niet nodig de woning verder te (laten) isoleren;
    - Van de groep in een niet goed geïsoleerde woning voelt 9% zich niet in staat tot het verder (laten) isoleren (5% in het gehele panel) en kan 15% het niet overzien (9% in het gehele panel).
- Verder zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen of woonsituatie.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

Panelleden geven allerlei toelichtingen en delen ervaringen rond isolatie. De volgende citaten zijn typerend en geven een samenvattend beeld:

- "*Stap voor stap: nu net hr++glas en vloerisolatie laten aanbrengen*" en "*Al aardig geïsoleerd (dak, HR+ glas), verdere stappen vergen grote investering want het is een oud huis: grote ramen, geen spouw, onbereikbare kruipruimte*" en "*We doen het in stappen. Groot jaren 60 huis, dat is veel investeren. Lukt financieel niet in 1 keer.*"
- "*Ik heb geïsoleerd, maar het tocht nog ergens. Mijn voorstel: maak een warmte/koude/tochtscan bij elk huis dat gesoleerd wordt. Dan is er een gedegen 0-meting en kan er een adequate to do-lijst worden gemaakt. (...)*"
- "*De goede bedrijven/mannetjes te vinden is lastig*" en "*teveel gedoe met bouwlui.*"
- "*Is aan de verhuurder*" en "*Ik wil geen hogere huur.*"
- "*Woon in appartement met VvE, die moet meewerken/kansen krijgen.*" "*VVE doet er enorm lang over*"
- "*Weet niet gezien de kosten en mijn leeftijd (68) of het nog de moeite waard is alles aan te pakken: huis is redelijk geïsoleerd ook*"
- "*Investeren of verhuizen?*"
- "*Mijn woning is al redelijk goed geïsoleerd: beter isoleren zou zeer hoge kosten met zich meebrengen.*"
- "*Ik wacht nog af. Wellicht met de hele straat/plein aanpakken.*"

6. Stimuleren door gemeente

Hoe kan de gemeente de inwoners het beste helpen met informatie, stimulering of ondersteuning bij veranderingen rond energie en warmte?

Inloopbijeenkomst met persoonlijk contact
Bron: Naar een aardgasvrij Zwanenveld en Lankforst-Noord, flyer Gemeente Nijmegen 2022

De meest genoemde vormen van *stimulering of ondersteuning* zijn:

- De gemeente moet per gebied aardgasvrije oplossingen onderzoeken (door 39% genoemd).
- De gemeente moet het isoleren van woningen stimuleren door veel uitleg te geven (33%).
- De gemeente moet actieve groepen bewoners ondersteunen en helpen (30%). In Dukenburg en Lindenholt is de steun hiervoor geringer (20% á 22%).

Andere uitkomsten:

- Opvallend is dat een vijfde deel (21%) graag snel duidelijkheid wil over de toekomst van aardgasvrij verwarmen en koken. In Dukenburg is deze groep met 30% naar verhouding groot. Zo'n 7% van het panel is van mening dat de gemeente zich niet met veranderingen rond energie en warmte moet bemoeien.
- In Dukenburg en onder sociale huurders is de belangstelling om aardgasvrij wonen samen met de straat of buurt voor te bereiden naar verhouding laag.
- Voor het overige zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen of woonsituatie.

Suggesties van panelleden voor andere vormen van stimulering of ondersteuning, samenvattend:

- *"Verplicht woningcorporaties hun woningen goed te isoleren", "samenwerken met de woningbouwverenigingen", "Gemeente moet verhuurders stimuleren."*

- *"Persoonlijk advies over isoleren", "Adviseur aan huis", "Ik zou graag met mensen spreken die onlangs van het gas zijn afgegaan."*

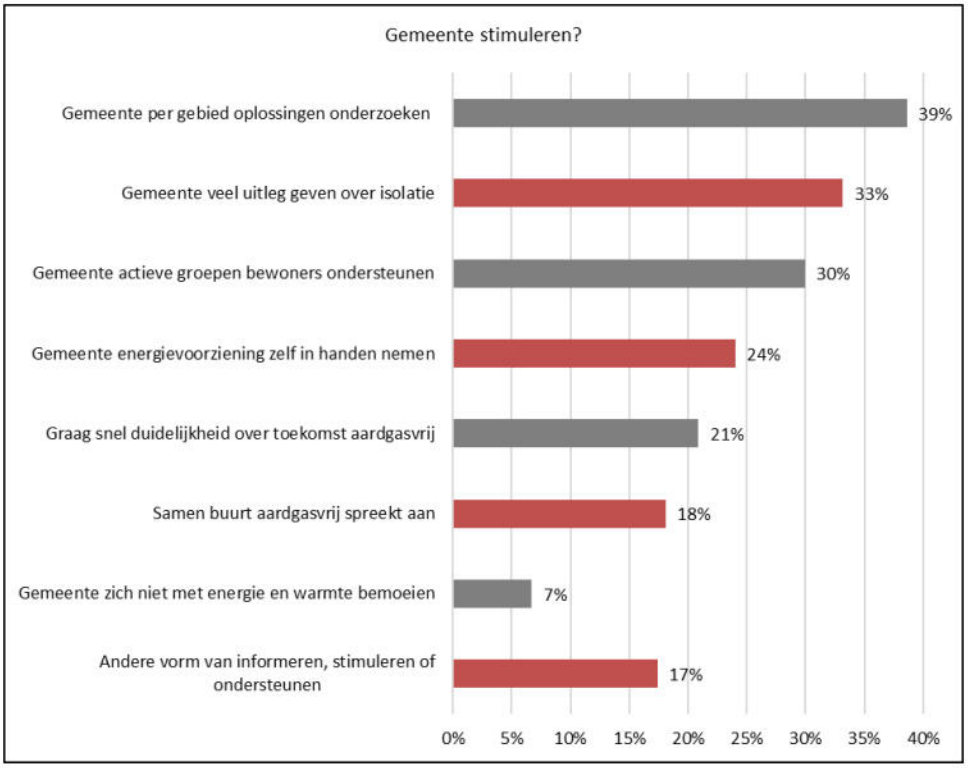
- *"het zou fijn zijn als de gemeente een tool zou kunnen ontwikkelen die een advies op maat kan genereren (dus afgestemd op wat al gedaan is en wat nog mogelijk is in het betreffende huis (bijv: wat te doen als je geen spouwmuren hebt: wel/niet extra zonnepanelen nemen als je er al enkele hebt)."*

- *"Goede keuring huizen en advies", "Concrete praktische hulp."*

- *"Mantelovereenkomsten met installateurs", "Zorgen dat het betaalbaarder wordt…door met bedrijven afspraken te maken over collectief e.d.", "Selecteren van betrouwbare bedrijven."*

- *"Informatie/thema dagen in de wijk. Met een uitnodigingsbrief per post. Per buurt duidelijke agenda zetten, mogelijkheden bv per wijk presenteren, stimuleren initiatieven in de wijk met hulp van betrokken en daadkrachtige bewoners, periodiek evalueren voortgang en knelpunten."*

- "*Wat doet de gemeente voor een grote groep mensen die veranderingen niet kunnen betalen?*"

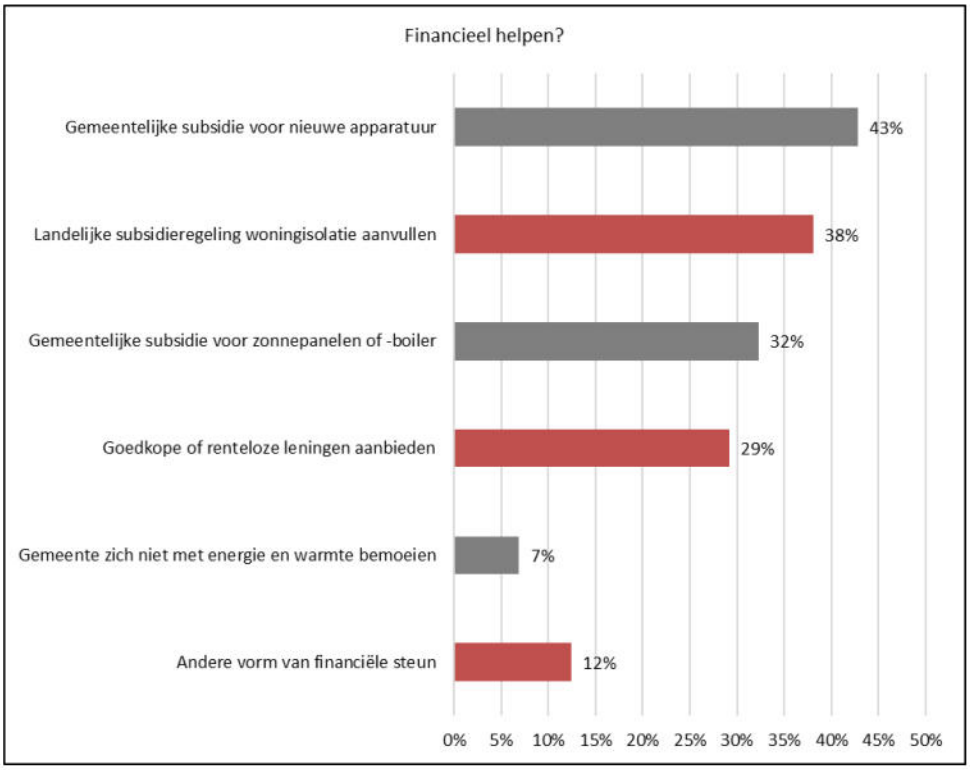

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

7. Financiële ondersteuning door gemeente

Hoe kan de gemeente de inwoners het beste financieel helpen met subsidie of een financiële bijdrage bij veranderingen rond energie en warmte?

- Als het gaat om een *financiële rol* van de gemeente richting bewoners is er de meeste steun voor gemeentelijke subsidie voor nieuwe apparatuur voor verwarming, warm water en koken (door 43% van het panel genoemd) en het aanvullen van de landelijke subsidieregeling voor woningisolatie (38%).
- Onder sociale huurders is de belangstelling voor goedkope of renteloze leningen relatief laag (19%). In Lindenholt is er veel interesse voor gemeentelijke subsidies voor apparatuur (52%), de blijft in Nijmegen-Noord juist achter (28%).
- Verder zijn er geen duidelijke verschillen gevonden tussen stadsdelen of woonsituatie.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

Suggesties van panelleden voor andere vormen van financiële ondersteuning door de gemeente, samenvattend:

- *"Raamcontracten met leveranciers. Gezamenlijk inkopen maakt het goedkoper".*
- *"Warmtenet aantrekkelijker te maken: Vattenfall heeft nu een monopoly en kan doen met de prijzen wat ze willen."*
- *"Meer duidelijkheid over subsidie. Je mist veel." "Er is absoluut niet wijs te worden uit de subsidie(s). Ik zou niet weten waar ik moet zoeken, hoe je ze moet aanvragen en vaak is dan de pot al leeg of kom je uiteindelijk toch niet in aanmerking."*

- *"Subsidie ook als je het zelf doet! Nu moet dat via een bedrijf lopen, wat vele malen duurder is."*
- *"Maak het niet te ingewikkeld. Werkt op basis van vertrouwen en help de mensen die je het meeste nodig hebben."*
- *"Stimuleren buurtbatterijen of zelf buurtbatterijen plaatsen waar mensen op kunnen deelnemen", "Accu's voor opgewekte energie subsidiëren."*
- *"Differentiëren naar inkomen. Laag inkomen veel subsidie hoog inkomen lagere/ geen subsidie."*
- *"Gemeente is geen flappentap. Moet alleen infrastructuur subsidiëren. Dus voor warmtenetten of opslag etc.", "Voor een aantal mensen geldt dat ze financiële steun nodig hebben maar veel mensen kunnen het ook zelf betalen. De gemeente moet ook wijzen op eigen verantwoordelijkheid van de inwoners."*
- *"Huurders niet vergeten. Wij hebben straks waarschijnlijk geen keuze in onze opties, maar zullen wel onze gerelateerde apparatuur (fornuis, pannen) moeten vervangen."*
- *"Als je weinig geld hebt, kun je maar 1 maatregel tegelijkertijd doen en krijg je minder subsidie. wellicht de extra subsidie overnemen als t niet binnen 2 jr lukt de tweede maatregel te nemen?"*

Online aanvragen van subsidie
Bron: Energie Besparen Woningen, Gemeente Nijmegen, 2022

8. Normering door gemeente

Op welke manieren zou de gemeente het beste normen kunnen stellen of dingen kunnen verplichten of verbieden bij veranderingen rond energie en warmte?

Het aanbrengen van vloerisolatie
Bron: Energie Besparen Woningen, Gemeente Nijmegen, 2022

Zou *normering* helpend kunnen zijn voor eigenaar-bewoners en huurders?

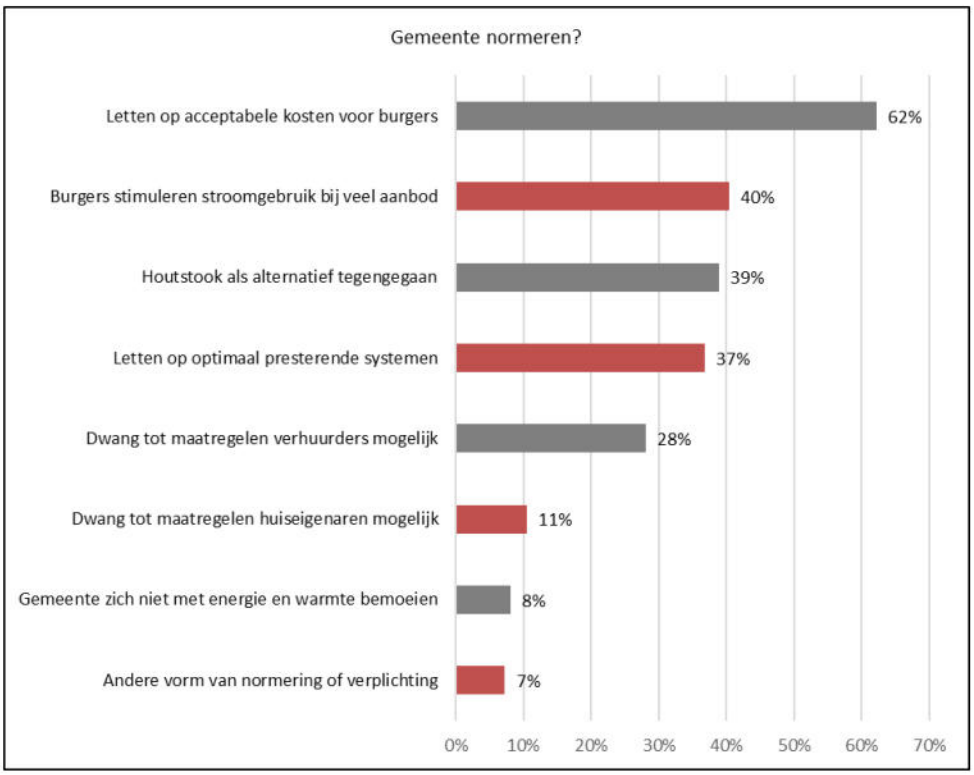
- Het meest in het oog springend is de voorwaarde die 62% aangeeft: de gemeente moet bij het vervangen van aardgas letten op acceptabele kosten voor burgers.
- Maar ook het stimuleren van burgers om vooral stroom te gebruiken als er veel aanbod is (40%) en het tegengegaan van houtstook als alternatief voor gas (39%) zijn veelgenoemd.
- Particuliere huurders staan er enigszins anders in, binnen deze groep zijn acceptabele kosten (44%) en goed presterende techniek (25%) door naar verhouding minder mensen genoemd.

Drang en dwang liggen genuanceerder:

- Zo'n 28% van het panel is van mening dat verhuurders gedwongen moeten kunnen worden om maatregelen voor gasloos wonen te nemen. Het draagvlak hiervoor onder

sociale huurders (45%) en particuliere huurders (60%) en inwoners van Nijmegen-Centrum (37%) is veel hoger.

- Het aandeel dat vindt dat huiseigenaren gedwongen moeten kunnen worden om maatregelen voor gasloos wonen te nemen is met 11% duidelijk lager. Van de bewoners van een koopwoning is 9% deze mening toegedaan.
- In Dukenburg en Lindenholt is er veel geringer draagvlak voor drang en dwang (3% tot 5% voor dwang huiseigenaren, 18% á 19% voor dwang verhuurders).
- In Nijmegen-Oost vinden naar verhouding veel panelleden (47%) dat houtstook als alternatief voor gas dient te worden tegengegaan.
- In Nijmegen-Nieuw-West pleit 50% voor het stimuleren van burgers om vooral stroom te gebruiken als er veel aanbod is, bijvoorbeeld overdag.
- Voor het overige zijn er geen duidelijke verschillen zichtbaar tussen stadsdelen of woonsituatie.

Bron: peiling stadspanel gemeente Nijmegen, maart 2024

Er zijn veel *aanvullende opmerkingen* geplaatst over het mogelijkerwijs normen kunnen stellen of dingen kunnen verplichten of verbieden. Enerzijds lichten panelleden toe dat ze geen voorstander zijn van verplichtingen:

- *"Niet verplichten wel helpen."*
- *"De gemeente moet zeker niet DWINGEN! Motiveren en stimuleren zijn prima, financieel, administratief en moreel"*
- *"Dwangmaatregelen zijn uit den boze omdat generieke maatregelen altijd gaan stuiten op specifieke omstandigheden waarin ze niet werken en mensen duperen omdat het toch moet. Normstelling als doelmaatregel kan."*

- *"Dwingen"??? Waar is de vrijheid dan?"*

Anderzijds zijn er suggesties gedaan die te maken hebben met normeringen:

- *"Isolatie minimum gaan stellen, beter isoleren verplichten."*
- *"Meer aandacht voor energiezuiniger leven!!!"*
- *"Verbod op houtstook en gebruik houtskool bij BBQ."*
- *"Burgers stimuleren om MINDER energie te gebruiken (oh, sorry: dat staat niet in het lijstje)."*
- *"Opletten op herrie die warmtepomp en airco kunnen maken! En geen verbod op hout stook, hooguit informeren over schoon hout stoken"*